

Womhaj Bóh!

Cizbło 27.
7. julija.

Łětnik 5.
1895.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ƙo kóždy ƙobotu w Šmolerjez knihcizisczetni w Budyschinje a ƙu tam dostacž sa šchtwórtlětnu pschedplatu 40 np.

4. njedzeli po ƙwj. Trojizy.

Mark. 10, 21: „Jene je tebi hišcže trjeba.“

Takle je naš ƙnješ tamnemu mlódzencej wotmolwił, kiž bě psched nim klecžo ƙo pschischoł jeho wopraschecž, šchto mēł cžinicž, so by wěcžnu sbóžnosć darjenu dostał. — Kóždy cžlowjeł cžerpi na ƙwoju wěštu ƙhorowatosć. Pětrowe ƙhorjenje bě to, so wjele do ƙo dđeržesche a ƙo na ƙwoju móž a ƙynnosć spušcžesche. Nikodemuš na to ƙhorjesche, so ƙo ƙwětnych ludži bojesche, duž w cžmolej nozy ł Jesuše pschińdže. Judašchowe ƙhorjenje bě jeho cžescželakomnistwo a jeho nahramnistwo; a nětotryžkuliz hewak pobožny cžlowjeł w tamnym cžaspu ƙhorjesche na to, so žaneje praweje lubosć pschecžimo zušym ludžom nje-mějesche.

Kóždy cžlowjeł ma ƙwoju wěštu ƙhorosć. Nětle pał ƙo wo to prascha, hacž byli my dosć pokorni a šwólniwi, so chyzli ƙebi kóždy dacž wot Jesuša ł tuteje ƙhorosće wupomhacž. My wschał hjes ƙobu wjele tajkich wohladamy kiž wo Jesuša rodža, kiž pał jemu pschi wschēm bliže a bliže njeschińdu, duž tež žanu prawu wěstosć nimaja, so wot njeho ƙwoje wěcžne žiwjenje wudarjene dostanu. Šchto je na tym wina? Husto móžesch tajkemu jenemu prajicž: „Jenicžke jene je tebi hišcže trěbne!“

Jowle mašch nětoho, kiž je ƙo do něcžeho šleho nawucžil, kotrež pał wón pušcžicž njeschže. — Temu praj, so dyrbi ƙo jeno se ƙwojej modlitwu ł Jesuše wobrocžicž a šapocžecž ƙwój hrěch hidžicž. Praj jemu: Twój sbóžnik pónđže cži hižo pomhacž. Šnějesh pał jeho pschi

ƙebi, tehdy budžesh ƙo móž škerje a lěpje wscheho twojeho hrěcha wotrjež a wostajicž; po tym pał budžesh wohladacž, so cži twój ƙnješ ƙwój njebjeshi mēr do wutroby pšcžele, tajki mēr a rjany pokoj, kajkiž dotal hišcže ani njesnajesh.

Něchtó druhi praji: „Ja wschał chyzł rady sa mojim ƙnješom šlědžicž, ale wschitzy našchi domjazny maja wo tym hinasche myšle; wot nich tola wotstupicž njemóžu, duž chzu radšcho cžakacž, doniž mój muž abo nan abo drusy našchi na lěpsche myšle dopšchińdu.“ Pschecželo, ja ƙam wēm, so je něschto cžezke, wot tajkich rosenć, ł kotrymiž ƙy w jennym domje živy, a so něchtónžkuliz ƙebi lóhzy nje-šwěri wot nich rosenć. Ale tak wjele je tež wěste: „Šdyž ƙy ƙebi teho wěsty, so dyrbi ƙebi cžlowjeł najwjazny prózy wo ƙwoju duschu cžinicž, so mēł ju wschu sbóžnu, — hdyž ƙebi ƙwojeho sbóžnika wysche wscheho cžescžisich a wazisich, wysche dyžli ƙwojeho nana abo macžer, mandželskeho abo mandželsku, pošom budžesh hižo jowle móž bórny sa tym dopšchińcž, so kóždy cžlowjeł wschēm ƙwojim domjaznym ł tym najlěpschu šlužbu wopokaže, hdyž ƙo wschón ƙwojemu sbóžnikaj poda, a so tón cžlowjeł wschēcž ƙwojich najbóle lubuje, kiž ƙwojeho sbóžnika wysche wscheho lubuje.

Abu ty mi prajisich: Ja wschał chyzł rady sa Jesušom šlědžicž, ale nětle mam tu hišcže ƙwoje mlóde lěta, te pał chze tola kóždy rady ƙebi ł wjekele wuzicž. — Wlasny cžlowjecž ty! Myšlich ƙebi ƙnadno, so twój sbóžnik nikomu žane wjekele njepopsche? Abu myšlich ƙebi, so bylo tajke wjekele sa tebe wrawe wjekele, hdyž dyrbi ƙo wón šrudny ł štribjetom wot tebe wrócžicž? Tajkele twoje wjekele pocžehuje ƙwoje wěste ƙynny sa ƙobu

a po nim smejesh na wutrobje swoje kalate bojenje. Tole febi jeno sweru pschi febi wopomni!

Ubo ty mi prajisch: „Ja wem, so dale tajki wostacz njebmem kajtiz sym dotal byl, a so tajki t Bohu do jeho wecznosce saicz njemozu, kajtiz tu netkle sym. Alle tule khwilu chzu hladacz, kat mohł febi do predka neschto sa- kluziej, posnischu khwilu pak chzu so bole po Bohu sadzerzec.“ Duby, schtoz swoju pokutu pschezo psched so storka, tajki nihdy zenje do predka nepondze. Wesch ty, kajki dzen smejesh na jutischim? A njewesch, so cslowjek jutischim dzen rady sabudze, schtoz je dzenbnischim dzen komu polubit? Neschto wulki w Bozim kralestwje — jemu rekachu Augustin — praji, so je, jako be s wulkim hlohom sawolal: „Bozo, poj mje se wscheje mojeje hrëshneje czmy wumoz!“ we febi nutška tu samu khwilu klyschal sawolacz: „Alle runje netkle hischje niz! Jeno tule khwilu hischje niz!“ Dofelz pak mejesche horze požadanje po swojim wumozenju, sawola s nowa do so: Piche czo hatle jutije a sažo jutije? Piche czo niz dzenba? Piche czo niz runje tule khwilu, so meło moje hanibne žiwjenje swój westy dokonjany konz.

Takle febi kóždy pschi febi tež myšl. Sdyž pak twój sbóznik te klónczne prubi swojeje lubosce na tebje dele sezele, tehdy wotewr sa uje wschu twoju wutrobu, so mohle so czi wone do wutroby sapschedrecz a czi ju wschitku rošhwetlicz.

Pytaj febi Jesuša, niczo druhe njepomha. Samjeń.

Wěrnosc biblije, sakitana pschecziwo ieje njepscheczelam.

(Bofraczowanje.)

Grěch.

Kak njerosomni su w tym naschi pschecziwnizu, je s teho pojnac, so su khrobli doscz prajicz: „Grěch njeje niczo druhe hacz franjenje zyrkwinskeho porjada.“ A ta myšl wo hrěchu pjecza w lišče na Romskich steji. Ja wschat tež pschecziwnitej wěru, so ma dobrý wotpohlad, ale hdyž muž, kotryž je list na Romskich čital, tajke něšto praji — dyrbju na jeho dobrej woli dwělowacz. „Dofelz Sawol zyrkwinske waschnja prawje wobkedzbowal njeje — teho dla kaž praji, so Boha boji. A Khrystušowa krej je jemu wujednanje čizice swontowneho waschnja. Słubšche ja-pschijecze winy so w tamnym čazju ani rošymilo njeby.“ Tak tón njewěražy wučbu wo wujednanju w lišče na Romskich trošym.

My wotmolwimy, so wo franjenju zyrkwinskeho porjada w lišče na Romskich s zyla řeč njeje a najwažnišche słowa, s kotrymiž Sawol hrěch wopisuje, tu napišamy 1. st. Njeprawdoscz, kurwarstwo, kchjwda, lakomstwo, slóscz, sawiřcz, nješmilnoscz, hanibne lóschty. Tajke pola póhanow. Dordoscz, samoprawdoscz, paduchstwo, mandželstwowolamanje pola židow jako te hrěchi njenuje, kajtez so šewja. Grěch sam pak njeleži w swontownym skutku, ale w šmyšlenju. Wopaczne šmyšlenje wutroby napšchecziwo Bohu, njedzafownoscz pschecziwo njemu, kotremuž sym wschitko winojczi, to je hrěch Rom. 1, 21; 3, 9—19. Sdyž steji schto wo franjenju zyrkwinskeho waschnja?

Teho dla tež njeje swontowneho wujednariškeho předka sa hrěch, a hdy by so sto ludži sarěšalo, ale šmilnoscz Boža je nasche jeniczke wumozenje. Se šmilnosczu je Bóh hacz do teho čaža ščerpliwoscz meł a tu ščerpliwoscz w starým testamencze psches wopory šewiř, kotrez wón da jako prjedyšnamjenja wodacza. Se šmilnosczu njeje swojeho šyna jenož dal, ale podal do čzerpnjenja a šmjercze (Rom. 3, 24. 25). W lubosczu Jesušowej w jeho šmjertnym bėdženju je šmilnoscz Boža na jemi so šewiřa a to je nasche jeniczke wumozenje.

Wo swontownym wujednariškim předku řeč njeje, to wschitzy kšesčizjenje wjedza, kiž s hlubokeje wutroby špewaja:

Ja sym psches Khrysta krawwne rany
Tón prawy grunt netk namakal,
Trošcht drubi njeje namakany,
So bych so we nim šadowal.

Tón grunt mi wěcznje wostanje,
Sdyž wschitko druhe šahnje.

To je ta wulka wěczna hnada,
Kiž t wumyšlenju nihdy njeje,
To je ta šmilnoscz a ta rada,
Kiž wola t temu hrëshnitej.

Ja sym pschi wjele šmjertnych kóžach stal a wem s erta někotrehožkuli dželaczerja: „Jene móže cslowjefej pravu móz a trošcht tež w šmjertnych štyřach dacz, to je móz lubosce teho kšicizowaneho Jesuša.

Sdyž budze najštyřnišcho
Mi woklo wutroby,
Šjew so mi najštrošchtušcho
Dla twojej štyřnosce.

A ja pschaju, kaž mi šamemu, tak tež wschitkim našchim pschecziwnikam, so chzyl nam w pošlednjej hodžinje wobras kšicizowaneho Jesuša psched woczomaj šacz a so bychmy w šmilnosczu Božej wodacza a mer namakali.

Tajta našonjena hnada Boža, kotraž polue dowěrjenje t Bohu škutkuje, je šapoczatk a móz noweho žiwjenja. Rom. 6, a 8.

Sozialdemokratija cslowjeka polěpschicz njecha, ale na šwontowne wobštejnoscje; potom budza po jich myšli cslowjefojo šami wot šebje šěpschi. Bebel praji: „My njetrjebamy druhich cslowjekow, ale mudriřchich, wobhladniviřchich, hacz jich najwjazy dženzja je.“ Škšesčizjanstwo je wobštejnoscje wopravdže w muohim polěpschilo a budze psches šyluu luboscz t bliščchemu pschezo dale polěpschowacz pomhacz, schtož dobre njeje. Alle šbože na to waschnje nje-namakamy — a najmjenje psches powrot. Měr jenož namakamy, hdyž budžemy hinašchi cslowjefojo, wofwobodženi psches Jesuša wot šleho šwědomnja, wot njeměra winy, wot špschahwa žadosce a šebicznoscje, napjelneni s duchom Božim, kotryž Khrystušowe šmyšlenje w naš škutkuje. Bjes teho měra šbože njeje.

Bebel praji: „Pytajcze sa pschicziwnami nješkutkow a wotitronice je — a nješutki budza wotštronjene.“ Derje! ale šabyež so nje-šmė, so pošlednja pschicziwna kóždeho šmyšlenja pschezo w wutrobje leži. Schtož njecha wopacznu, hrëshnu pschitkhiłnoscz cslowškeje wutroby, tež sam swojeje wutroby pschipořnac, budze pschecziwo šwontownej šchodze podarmo wojowacz. Wěšče póhan Plato wupraji: „Nješutki maja swoju pschicziwu w nješdželanosczu a hubjenym woczehnjenju a napravjenju štata“ — a jemu Bebel pschihlošuje. Nowy po tajkim sozialdemokratiřki nahlad njeje — ale to su hižo wjedželi, so to tšoje šchodu pschijecze. Alle wob-žarowacz so tola dyrbi, so sozialdemokratija po 2300 lětach wěz hischje hlubje njerospomina, hacz tamny póhan. Wo najwažniřchim nastorku t štemu, wo žadoscziwosczu w cslowškej wutrobje Bebel šlowežka njepraji.

Šidza šnauo sozialdemokratojo teho dla bibliju tak jara, dofelz tak kšutnje a rajuje wo hrěchu řeči a dofelz jim jich šwědomje praji: „Biblija ma prawo.“ Woni pak nochzedza niczo wot biblije wjedžecz, kotraž mohla jim jich wotmyšleny wobras pschichoda na dobo porašycz. Mólou so — abo je tak?

(Bofraczowanje.)

Khrystian Bohušlaw Sprawdužiw Großmann (1783—1857).

Prěnje lěta tuteho lět-šta be Napoleon pruske wójšta a s nimi wšchě němřke kraje porašyl. Teho wójšta pschemochu pschi měšče Žena němřke regimenty; to pak be ja žylu němřku wulke nješbože.

Džen 16. oktobra 1806, bórny po tymle poraženju pschihnašch-tej rano po šednich s jennym dobom dwě kompaniji franzořskich pěškow do Brěšnyzy, (na němřki: Briegnitz). Dale wjeř leži w Thuringiškej bliřta měřtku Šamburgej.

S khwatom bėchu so bórny čile wojazy wo wšy do wšchěch kulow a domow šahnali a hnydom wučěřichu s nich wšchěch tamniřchich wobydlerjow, starých a mlodych, mužřich a žónřke, šchėdžiwow a čžěšne džeczatkta, a šehnachu wšchěch s jich wšy do polow. Škóžny móže febi sam myšlicz, kajku žaloscč čile wbořy šahnaczi ludzo wustachu, jako jich tamni wojazy s jich domow wotehnachu. Žadny živy cslowjek pak ani njewjedžesche, psche czo so jim wscho tajkele štanje. Tola bórny bu jim to prajene.

widzał a hordu na to był, hdyż baczon runje jeho tšechu žebi ja wobydlenje wustwoli; pobožna ludowa wěra praji: „Hdyž žebi baczon hnešdo twari, tam blyst nuts njedyri.“

W pscheczelnj wjeszy wobydleschtej dolhe lěta dwaj měrnaj baczonaj žwoje hnešdo na bróžni jamožiteho bura. Žimaj běšche tam, kaž šo šdaiše, jara derje, pschetož ty móžešche jej hušto w šahrodže, haj žamo na dworje wokolo khodžič widžecz. Bur běšche hordu na nej a hušto w rošrěčowanju wupraji, fak wjekeby je, šo ma baczonowe hnešdo na žwojej tšejche. Wšchitko, šchtož by baczonaj wobčežič a molič a šejcherič mohło, wón šdalene džeržesche, wón běšche žimaj dobry a chyšche žebi jej šdžeržecz.

Tón muž mějesche jeneho žyna, kotryž bu, jako běšche dorostl, pčžolač. Tón w pčžolačskich nowinach čitajšche, šo baczon pčžolki lóji, hdyž na leženjach žedžo mēd hromadža. To pak je, kaž dyrbyja pčžolarjo pschidacz, njedopokasana wēž, na kóždy pad je šchoda, kotryž baczon bjes pčžolkami nacžini, jara mala. Bur běšche wot teho wokomifnjemja kaž pschemēnjemj. Baczon rubježnik bjes jeho pčžolkami, kotrež dyrbjachu jemu mēd nanosžycž, po tajkim škoczjo, kotryž jemu šchtodu čžinjesche! To njeshmēdžesche bycz. Kaž dolho wón baczona ša wužitne škoczjo wobhladowašche, běšche š jeho pscheczelnom, hdyž pak bojšesche, šo dyrbi šchtodu čžerpicz, běšche nimo š jeho lubosžcu. Šchtož jemu šchtodu čžinjesche, běšche jeho njepscheczeln, bojšecz psched šchtodu, nahrabnosžč běšchtej w nim móžnišchej, hacž jeho přjedawšcha pschihlilnosžč š dobrymaj škoczatkomaj; wonej dyrbjeschtej přjecž, to běšche frute rošžudženje nahrabneho muža. A šchto wón čžinjesche? Wón žebi tšelbu natyfa, pschi čžmiezžkanju do šahrody džesche, kotraž běšche šady bróžnje a tšeli mērnje na tšejche žedžazeho bacžona dele. Šišchče w tej žamej hodžinje tón drugi hnešdo wopušchēczi a nozy žo na druhu tšechu žydzje a na druge ranje běšche žo šhubil. Wšohje mlode dyrbjachu w hnešdže hlodu wumrjecž. Wot teho čžaza žadyn baczon wjazy w teje wšy žebi hnešdo twariš njeje.

A temu wjedže nahrabnosžč. Šo njeby někotre loty njeddu šhubil, nahrabny čžlowjek njewinowate škoczatko morjesche, kotrež běšche přjedy lubo mēl, wo kotrymž š žyła wēšte njeje, šo je pčžolkam šchčobne. A tajkemu čžinjenju je tón žhmanj, kotryž da nahrabnosžči w žebi š knješom bycz, šlej žadošēczi, kotraž wšchitke lēšche čžuczja wutroby podužy.

Šrawy žmili šo na žwojim škoczje; ale bjesžožneho wutroba je njeshmilna.

Troscht w šrudobje.

Pschi rēzy džesche po šchčezžy muž. Wón wote mšche pschihdže. „Lēpje mi jo tola Bóh šjewicz njemóže, šo je mje wuššyščal“, wón žam pschi žebi praji: „Kak jara psched poldra hodžinu na puczju tudy šdychowach, šo chžyl mi Bóh w předomowanju troscht špožčič! Mi běšche tak jara štyfno. Na předomowanju čžafach, šchto ša mnje pschihdže. Še šawodneje modlitwy hižo šmērowanje čžerpach. Wone ležesche w tych žlowach: „Šnježe Žesju, wobradž nam žhmanosžč, šo móhli šo tebe troschtowacz.“ A šřjedža w předomowanju dale džesche, kaž by tón Šnješ š polny-maj rukomaj dawał a prajił: Šdyž šo juntrócž žmili, žmili šo bjes kónza. Ša dyrbjach pschczo hrabacz, šo bych wšchitko mēl; pschetož runje to móžach trjebacz; to běšche wšchitko tak jara ša mnje, šo buch hluboko w duchu šapschiminjenu. Duž předač powjedasche, fak bu jako mlody dušchowpastyr psches žlowo hubjeneho, žhromeho mlodženza hnuty. „Mi je tež druhdy čžezlo“, běšche tón mlodženž prajił, „hdyž ludži wonach štakacz widžu; ale ja žebi myšlu, šo bych mojemu Bohu najšterje š rukow wuššoczil, hdy bych tak šobu čžinicž mohł.“ A na druhim wopyče žo dušchowpastyr naštróži, dokelž běšche jemu tak džiwne, šchtož jedyn muž powjedasche. „Šchizž je wote mnje wšaty“, běšche prajił, „ale to čžini mje šrudneho. Ša šo wšchón wopušchēcženy čžuju. Ša žebi tak rjež domoj žadam po čžerpjenju, w kotrymž běšche mi Bóh tak blislo. Mi čže šo škoro šdacž, kaž by šo Bóh wjazy wo mnje njestarał, dokelž mi ničjo wjazy njescž njeda. Žalostnišche tola bycz njemóže, hacž wot Boha na štronu štajeny bycz.“

A potom pschihdže pschiklad mižionara, kiž žonu a džēcžo na dobo šhubi a potom w žyšym kraju žam štejesche. Wón ničjo druge njemējesche hacž žwojeho Boha. Ale teho mějesche. Tak bohatty drje ženje hišchče njebēsche byl kaž w tej hodžinje, jako

pod žylšami š njebiežam hladasche a praji: „Šdyž ja jeno tebe mam, dha ja ničjo njerodžu wo njebieža a wo žemju.“

Najrjensche město žyleho žwēta.

Naš trjechi wulžycžesčeny a po žyšym němšim kraju šnaty pscheczeln dželaczernjom, šabricki wobžedžer Mēž w Žreiburku, na želešizy jenu žwójbu š New-Yorka, kiž wjele wo tym powjedasche, fak wulke a rjane puczowanja je čžinila. „Ale w hlownym měšče nješče byli“, šnapscheczniwi Mēž. „Šchto?“ wotmolwicu jemu puczowarjo žyle rošhorjeni, „my žmy Berlin, Win, Paris a London widželi.“ „A tola“, džesche Mēž, „w hlownym měšče nješče byli.“ A jako šo špodžiwajo prashachu, kotre město wón mēni, wotmolwi š šahorženjom, š jeho woczow šo žwēcžazym: Jerusalem, Jerusalem! Ša žym tež wjele wulkich a kražnych městow widžal, ale tola najrjensche, kotrež žym widžal, je Jerusalem, město wulkeho krala.“ Mēž, kiž dyrbjesche dla žwojeho njepschestawazeho potašowanja na wēcžnosžč tak někotre špytowanja šnjescž, móžešche je šnatym pobožnym Janom Benzelom prajicz: Žena šhorosž je, wo kotrež naturški čžlowjek ničjo njewē, to je „žwjate žedženje po domišnje“, a wón móžešche špēwacz: „Jerusalem, ty město wyšoke, ach byl ja we tebi.“

Šbóžni žu, kiž maju žedženje po domišnje, pschetož woni budža domoj pschihčž.

Šněw.

Wšēczi ludžo žu, kotriž šo pschi kóždžičkejš skladnosžči na druhich hnešwaja. Šich žlowa, škutk, wuššupowanje a šadžerženje šo jim špodobacz njeschadža. A tola, šchto pomha wšchitko hnešwanje? Š tym na druhimi najmjensche njepolēpschihč. Ššo na druhich hnešwacz po prawom ničjo druge njeje, hacž hrēchi šobu-čžlowjekow žam na žebi khostacz.

Něšchto š rošpominanju.

Njeczini ničjo šle, hdyž šy šo rošhnešwal, potom šmējesch čžim mjenje šašo dobre ščžimicz.

Šněw čžlowjekej rt wotewri a šačžini jemu woczji, šapali wutrobu, potepi rošom a pschewobrocžni mudrosčž do hluposčže.

Moje džēczi.

Šslawny puczowac w Afrizy Stanley powjeda, šo na žwojim puczowanju wodžerja žwojich africanskich pschewodžerjom šhubi a šo dyrbjesche teho dla tutyč ludži, kotriž bechu š wjetšcha džiwu a pohanj, žam nawjedowacz. Pschi tym wón našoni, šo, hdyž jich š žanemu škutkej napominašche a jich pódla š mjenom jich ludoweho šplaha: „Žambesiz“ mjenowasche, šo woni kručže šhrabachu a šo bechu hnydom hotowi wuwjesčž, šchtož běšche jim pschikafane. Šdyž pak šo wo wēžy jednasche, pschi kotrychž běšche žame žiwjenje w štrasche, by wón š njehkim šyntom prajił: „Moje džēczi!“ — a dobrowólmi bychu do předka škoczili a bychu š kóždemu škutkej hotowi byli, haj žamo wješeli žiwjenje wostajicz. Stanley je žemški knješ, a wón je pytnyl, šo to žlowo „moje džēczi“ wjazy šamóže, hacž wšchitko druge. Ale njepschiwola nam našch njebieški Wócžez tež wšchēdnje: Moje džēczi! a tola my jo njeshšchimy? Njeje jadro žyšeho noweho žluba to, šo wón w Žesjušbu Šhryštušbu nam tak mile a lubosčžiwje pschiwola: Moje džēczi —? Duž dha wón wola a njedyrbi naž pschichodnje wjazy podarmo wolacz, ale ša wšchitko, š čžemuž naž wola, tež ša čžerpjenje a wumrjecže tež wot naž šo š radoščžu prajicz: „Wótče, tu žmy my.“

„Šomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenož pola knješow duchownych, ale tež we wšchēch pschewodawarňjach „Ššerb. Nowin“ na wšach a w Budyšchinje dostacz. Na šchtwórcž lěta placži wón 40 np., jenotliwe čžizla šo po 4 np. pschedawaju.